

Г 31685

Посвідчено
Б. Грінченко
на підсумках робо-
т висані у кни-

НАУКОВОГО ТА
ако член дійсності

Імператорської Академії наук

Борису Івановичу Грінченку
з нагоди 70-річчя від дня народження

Борис Грінченко

Зібрання творів
Педагогічна спадщина

Книга 2

ПД9520

УДК 37(477) "19" (081)

ББК 74.03(4Укр)6 Я44

Г85

Схвалено до друку Вченом радою
 Київського університету імені Бориса Грінченка
 (Протокол № 10 від 24.10.2013 р.)

Упорядники:

Олена Мислива, Антоніна Мовчун, Василь Яременко,
 співробітники науково-дослідної лабораторії грінченкознавства
 Київського університету імені Бориса Грінченка

Коментарі, примітки: Яременко В. В.**Художнє оформлення Нестерової Т. В.****Грінченко Борис**

Г85 Зібрання творів. Педагогічна спадщина. Кн. 2 / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка;
 упоряд. О. М. Мислива, А. І. Мовчун, В. В. Яременко; комент., прим. В. В. Яре-
 менка. — К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2013. — 424 с. : іл.

ISBN 978-617-658-000-3.

ISBN 978-617-658-002-7 (Кн. 2).

Зібрання творів Б. Д. Грінченка (1863–1910) друкується на виконання постанови
 ВР України від 04.07.2012 р. і приурочене до 150-літнього ювілею від дня його народження.

Друга книга «Педагогічної спадщини» Б. Грінченка складається з трьох розділів,
 у яких подано статті, що вийшли друком у російській пресі, газетах «Громадська Думка»,
 «Рада» та журналі «Нова Громада», а також рецензії на різні видання. Матеріали дають
 уявлення про стан української освіти в першому десятилітті ХХ ст., у публікаціях пору-
 шуються питання розвитку української мови, освіти, культури, національного виховання
 в українських школах, характеризується становище тогочасного вчителя. Упорядниками
 додано примітки та коментарі.

Для науковців, викладачів, учителів, студентів, учнів і широкого загалу читачів.

УДК 37(477) "19" (081)

ББК 74.03(4Укр)6 Я44

30 9520

ISBN 978-617-658-000-3

ISBN 978-617-658-002-7 (Кн. 2)

© О. М. Мислива, А. І. Мовчун, В. В. Яременко,
 упорядкування, 2013
 © В. В. Яременко, коментарі, примітки, 2013
 © Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013

Розділ I

ІЗ ОПУБЛІКОВАНОГО В РОСІЙСЬКІЙ ПРЕСІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	5
---	---

На беспросвітном пути. Об украинской школе	7
--	---

Розділ II
ІЗ ОПУБЛІКОВАНОГО В ГАЗЕТАХ
«ГРОМАДСЬКА ДУМКА», «РАДА»

ТА ЖУРНАЛ «НОВА ГРОМАДА»	63
---------------------------------------	----

Народні вчителі і вкраїнська школа	65
--	----

Якої нам треба школи	86
----------------------------	----

Братства і просвітна справа на Вкраїні за польського панування	
--	--

до Б. Хмельницького	99
---------------------------	----

I. Церковна справа до унії	99
----------------------------------	----

II. Початок братств	103
---------------------------	-----

III. Унія	106
-----------------	-----

IV. Школи й друкарні	110
----------------------------	-----

V. Які тоді книги були	114
------------------------------	-----

VI. Петро Могила	117
------------------------	-----

Перед широким світом	122
----------------------------	-----

<i>Що є в книзі</i>	126
---------------------------	-----

Книга на селі	127
---------------------	-----

I. Кільки слів на початок	128
---------------------------------	-----

II. Д. Мордовець. М. Кропивницький	134
--	-----

III. М. Вовчок. Г. Барвінок. П. Кузьменко. М. Номис	139
---	-----

IV. Іван Левицький. П. Мирний	152
-------------------------------------	-----

V. Г. Квітка-Основ'яненко	164
---------------------------------	-----

VI. Олекса Стороженко	177
-----------------------------	-----

VII. Іван Котляревський. П. Гулак-Артемовський. Є. Гребінка.	
--	--

Л. Глібів. М. Макаровський. С. Руданський та інші	182
---	-----

VIII. Нова авдиторія	189
----------------------------	-----

IX. Тарас Шевченко	198
--------------------------	-----

X. Панько Куліш	215
-----------------------	-----

XI. Історичні книжки	244
----------------------------	-----

XII. Три твори світової літератури	269
--	-----

XIII. Що з того?	278
------------------------	-----

Народній театр	285
I	286
1. Котляревського «Наталка Полтавка»	286
2. Драми Г. Квітки	289
3. Драми М. Кропивницького. «Чорноморці»	290
4. Драми І. Тобілевича	294
5. «За двома зайцями»	296
6. «Гласний», жарт д. Козловського	297
7. Перша вистава в Сидорівці	300
8. Інші вистави	303
II	304
1. Театр мусить бути загальнонароднім	304
2. Форма й обробка в творах для народного театру	307
3. Сюжети драм народного театру	308
4. Вимагання від народніх драм	310
5. Репертуар народного театру	314
6. Опера. Співи	316
7. Повсякчасній народній театр	318
8. Вага народніх вистав	320
Ответ на статью «По поводу созыва	
учительского съезда в Петербурге»	327
До «Кievского Общества Грамотности»	332
[Після скасування «Стеснений малорусского печатного слова»]	334
[Загальна освіта — рідною мовою!]	337
[До праці!]	339
[Про школу з рідною мовою]	342
До наших галицьких товаришів	344
До земства і учителів	346
Що важко Міністерству Народної Просвіти	349
Товариство «Просвіта» у Київі	351
Українські кафедри в Київі	358
З українського життя	360
Розділ III	
РЕЦЕНЗІЇ Б. Д. ГРІНЧЕНКА	373
Педагогічне крутійство	375
Граматка (Український буквар), з малюнками. Склад Норець	381
Який буває державний лад. Переказала М. З.	383
Не хвались, а до діла берись	384
В Старім і Новім краю. Образ з сучасного життя в 4 відслонах.	
Написав Урманець	387

Видавництво «Боротьба». № 1. <i>Л. Мартов. Новий закон ...</i>	
№ 2. <i>Дікштейн. Хто с чого живе ... № 3. Полуботок. 8 годин праці!</i>	
(Переробка по Зейделю Турову і Бюиссону) ...	388
Граматка (Український буквар), з малюнками. <i>Склад Норець ...</i>	
Рідна мова. Український букварь. Зложив О. Базилевич ...	
<i>І. С. Пухальський. Український початковий букварець ...</i>	390
Гайдамаччина. Із історії народних рухів на Україні в 18-ім століттю.	
<i>Написав Михайло Лозинський ...</i>	394
Товариство «Просвіта» у Київі. № 1. Про українських козаків, татар	
та турків. Зложив М. Драгоманов. З додатком про життя Драгоманова ...	
№ 2. Земельна справа в Новій Зеландії. (З додатками й одмінами	
з московської мови переказала М. З.) ... № 3. Як рятуватися при наглих	
випадках та каліцтвах. <i>Написав лікарь М. Левицький ...</i>	
№ 4. Календарь Просвіти. Рік перший ...	396
 Примітки і коментарі	398
 Іменний покажчик	418
Список світлин	420